

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Job

IV

God recht kennen

We zagen: om Gods Naam te heiligen is nodig dat we Hem recht kennen, niet alleen uit zijn Woord, maar ook uit zijn werken, waarin zijn deugden alle klaarlijk schijnen. Want ál die deugden tesámen maken de Naam des HEREN pas compleet. We gaan zo makkelijk van één deugd van God uit, van zijn liefde alleen, of van zijn gerechtigheid alleen, van zijn almacht alleen, of van zijn onveranderlijkheid alleen. We vergeten zo makkelijk, dat Gods eer er mee gemoeid is dat we récht van Hem spreken. En van Hem geen caricatuurbeeld ontwerpen, zoals de vrienden van Job toch deden.

Wie is tot deze dingen bekwaam?

Voor alle dominees en theologen staat daar dat altaar, aan het slot van „Job“, om verzoening te doen over hun zonde van niet-recht-te-hebben-gesproken van God. Want we glijden nooit makkelijker uit dan op de preekstoel en in de dogmatiek, en in leeruitspraken. En gesprekken, discussies, polemieken worden nooit gauwer met onvruchtbaarheid geslagen, dan wanneer we spreken over God, over zijn verbond, zijn doop, zijn kerk, zijn belofte, zijn genade, zijn oordeel... als dan de een van deze kant uit begint en de ander van die kant uit redeneert. Dan komt men nooit bij elkaar. De gesprekken van de vrienden met Job, eindeloos en vruchteloos, bewijzen het, het wordt alleen maar een repeterende breuk.

Al Gods deugden worden dan niet in het oog gevat. De Naam des HEREN staat dan niet voor ons in haar volheid! Een volheid, zoals we nooit onder één noemer kunnen brengen.

Gods Naam heiligen wil niet zeggen: alles van Hem weten en alles van Hem denken gezegd te hebben. Maar: ootmoedig knielen voor Hem neer en naast Job-aan-het-eindvan-zijn-latijn in stof en as teder bukken!

Nee, Jobs vrienden hebben niet recht van God gesproken. Ze hebben van God een werkgever en van Job een werknemer gemaakt en ze hebben geredeneerd in het kader van deze wijsheid: boontje komt om zijn loontje.

Ze hebben de HERE niet recht gekend, hoe zouden ze van Hem dan recht spréken kunnen?

Maar Job zelf dan?

Hij is zo goed begonnen: de Naam des HEREN zij geloofd.

Maar in zijn ijver om zijn zaaksgerechtigheid tegen de vrienden te verdedigen verliest hij toch uit het oog de afstand tussen God in de hemel en het stofje aan de weegschaal, dat Job heet. Hij wil God wel tegentreden als een vorst en zo ter verantwoording roepen! En dan overschrijdt hij toch een grens die er altijd blijft tussen hemel en aarde, Schepper en schepsel. Het „de Naam des HEREN zij geloofd“ gaat bijna helemaal schuil achter Jobs zelfhandhaving. En wie van ons kan dat Job kwalijk nemen? Wat wérd hij ook benauwd van alle zijden, en wat wás het toch ook mooi dat hij de HERE bleef aanroepen! Maar hij deed het op het laatst niet meer ootmoedig, en dat was zijn zonde. Nee, geen zonde uit zijn verleden, waarvoor al die ellende dan gekomen zou zijn, maar nú, midden in zijn beproeving, glijdt Job uit. Want hij was een mens van gelijke bewegingen als wij. Geen soort christelijke Übermens.

En dan gaat de HERE zich aan Job openbaren in de oneindige heerlijkheid, de overweldigende majesteit van zijn Naam!

Elihu, die het met de 3 vrienden niet eens is, maar ook Job weet te vermanen, moet Job voorbereiden op de ontmoeting met God.

Een onweer komt op, een stormwind zwelt aan, de HERE dreunt met geweldige stem, zijn bliksems gaan tot de einden der aarde: schik u o Job, om uw God te ontmoeten!

God spreekt uit het onweer!

Job heeft God min of meer uitgedaagd. Hier is God nu en waar blijft nu Job? Hij wilde de HERE wel eens zeer bepaalde en heel concrete vragen stellen over zijn beleid. Maar nu keert de HERE de rollen om en gaat Job een serie vragen stellen!

„Waar waart gij toen Ik de aarde grondvestte? Wie heeft haar afmetingen gemeten? gij weet immers alles! Wie heeft de wateren der zee gekeerd? Hebt gij ooit één keer de morgenstond ontboden? Zijt ge ooit doorgedrongen tot de voorraadkamers van sneeuw en hagel? Schrijft gij de hemelichamen hun baan voor? Wie zal de leeuw van voedsel voorzien? Bepaalt gij de bronstijd der steenbokken en regelt gij het werpen der hinden? Wie heeft de zebra vrijgelaten en de wilde ezel? Is het door uw inzicht dat de valk hoog vliegt en de gier zijn nest in de hoogte bouwt?“

Nu, Job, waar blijft ge nu, wat is hierop uw antwoord?“

En dan komt Jobs antwoord: ik leg mijn hand op mijn mond, ik heb een keer gesproken, maar ik zal wel oppassen het weer te doen!

Maar daar is de HERE niet tevreden mee. Met een kwajongensachtig: ik zal het niet weer doen. Hij neemt geen genoegen met de hand op de mond.

Weg die hand van die mond!

De HERE wil wat horen van Job. De lof van zijn heerlijkheid! De heiliging van zijn Naam.

En daarom gaat de HERE nog verder met Job. Hij is nog niet waar hij zijn moet, hij moet nog meer hebben. Het noodweer dreunt nog altijd voort. En weer neemt de HERE het woord, nieuwe vragen worden gesteld. Hebt gij soms een arm als God, dat ge de donder kunt laten dreunen als Hij? Zijt gij eigenlijk de Schepper, Job, of ben je maar een der vele schepselen van God?

En dan laat de HERE Job een paar reusachtige dieren zien uit de oertijd. De behemoth en de leviathan. Monsters. Waar ieder mens voor op de loop gaat. Van gigantische afmetingen.

Niet zonder rechtmatige schepperstrots zegt de HERE van deze beesten: ze zijn mijn meesterwerk!

Nu, Job heeft wel een beetje verstand van beesten. Hij is heer en meester geweest van een geweldige veestapel! Maar het zit niet in de kwantiteit, het zit in de kwaliteit. Al Jobs duizenden dieren wogen niet op tegen deze twee van God! Want die duizenden kon hij wel de baas, maar voor deze twee gaat hij op de vlucht. God laat hem eens even een kijkje nemen in Zijn wildpark. En laat Job zien, hoe Hij met die ontzaglijke beesten net zo omgaat als Job vroeger met zijn runderen en schapen. De HERE heeft die monsterdieren in zijn dienst en speelt ermee. Zoals Job zijn dochtertjes liet spelen met een paar onschuldige lammetjes....

En dan komt het slot, de „toepassing“:

en wie was dat nu ook weer die me op aarde opriep en me wel eens wilde interpereren over mijn beleid?

UIT DE INHOUD:

Job (IV)	C. P. P.
Doorgaande Reformatie	C. V.
Enkele opmerkingen over Kerk en Maatschappij (III)	J. W.
„Want nu de Heer is opgestaan...“ (II slot)	P. K. K.
Studie-varia	H. J. J.
Persschouw	C. V.
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

En ja, dan moet Job spreken, dan moet die hand van die mond, dan kan hij niet meer volstaan met een bedremmeld: ik zal 't nooit meer doen... hij hééft het gedaan, en hoe denkt hij daar nú over?

En dan stamelt hij: ik heb dingen naar voren gebracht, die me te wonderlijk waren, waar ik geen verstand van had. Ik had van U gehoord van horen-zeggen, maar nú ziet U mijn oog! Daarom herroep ik, en ik heb berouw, in stof en as!

Nu is Job waar hij wezen moet. Berouw. Herroepen! Verootmoediging. In stof en as. Want vanuit stof en as wordt God recht gekend en van God recht gesproken.

Nu ziet U mijn oog.

Kende Job de HERE tevóren niet? Van horen zeggen had ik van U gehoord zegt hij. Maar nu ken ik u anders, beter, dieper, nu ziet U mijn oog! In de loop der verschrikkelijke gebeurtenissen van de laatste weken is Jobs kennis verdiept.

Hij kende de HERE van horen zeggen. Had zijn ouders van Hem horen spreken. Was in de kennis des HEREN en in de vreze zijns Naams opgevoed en groot geworden. In een gezegende geloofstraditie. Zo was Job gegaan in het voetspoor van het voorgelacht, en hij was daarvan niet afgeweken ter rechter noch ter linkerzijde. In dat geloof heeft hij gezegd: de Naam des HEREN zij geloofd!

Maar sindsdien is er heel wat gebeurd. Geëxamineerd door 3 examinatoren, volgens wie Job gezakt was als een baksteen, maar Job zelf was een andere mening toegedaan. En dat terecht, tegenover deze ondervragers. Maar toen ging God zélf hem examineren, en Job kon geen enkele vraag bevredigend beantwoorden. Toen waren zijn ogen opengegaan voor Gods majesteit en zijn eigen nietigheid.

Tot nu toe had Job, om het zo eens te zeggen, God alleen gekend uit de Bijbel. Maar in die onweernacht laat de HERE Job uit de werken zijner handen zien zijn almacht, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid! De HERE bladert met Job in het platenboek der schepping en regering en onderhouding. En daarom kan Job nu ook zeggen: nu ziet U mijn oog. Nee, Job heeft God zelf niet gezien. Maar hij zag Gods heerlijkheid in zijn werken.

En zo moest hij leren de Naam des HEREN te kennen en te heiligen.

Blijven wij niet teveel vaak bij de bijbeltekst staan? Heeft Calvijn niet gezegd dat de bijbel is de bril om weer te leren ZIEN om ons heen de Naam des HEREN in de werken zijner handen? In de natuurverschijnselen en natuurrampen. In de schokkende dingen dezer dagen. Job heeft de HERE leren ZIEN in de geweldige gebeurtenissen, die in

een paar uren zijn mooie leven afbraken tot de grond!

In tijden van zware bproeving, voor ons persoonlijk, voor de kerk des HEREN, voor de wereld, — kunnen de schellen ons van de ogen vallen, dat we zeggen: hoe heb ik zo lang kunnen leven en ik zag nergens om me heen mijn Vader en mijn God!

Och, de gezonden hebben de dokter niet nodig. Ze hebben wel een dokter maar ze hebben hem niet nodig, ze kennen hem alleen maar van horen-zeggen, maar gezien hebben

ze hem nooit. We kenden zijn doktersnaam wel, maar als we hulpeloos neerliggen, dan gaan we leren kennen zijn dokters-praktijk. Uit zijn werken, waarin zijn deugden duidelijk schijnen. En weer beter, gaan we om zijn werken de dokter roemen en prijzen.

Misschien moeten we wel eens „ziek” worden voordat we tegen God gaan zeggen: nu ziet U mijn oog! En we Hem om al zijn werken gaan heiligen, roemen en prijzen!

C. P. Plooy.

Doorgaande Reformatie

Inleiding

Wij willen in een paar artikelen enkele opmerkingen maken over doorgaande reformatie.

Een betoog, dat we, zo doende een actuele kwestie aansnijden is niet nodig. Daarover zijn onder ons allen het volkomen eens. De zaak van de doorgaande reformatie staat voluit in het brandpunt van de belangstelling.

Schrijvend over doorgaande reformatie wil ik beginnen met de opmerking, dat doorgaande reformatie noodzakelijk, ja, een goddelijke opdracht is, waaraan allen zich met alle kracht moeten geven.

Doorgaande reformatie veronderstelt immers reformatie.

Het is zinloos over doorgaande reformatie te spreken als niet een reformatie voorafging. Iets kan nu eenmaal niet dórgaan, als het niet begonnen is, als het er niet is.

Nu is een reformatie, een echte, dit, dat God in zijn grote genade aan zijn zondig, ontrouw, avallig volk denkt en de harten daarvan neigt tot de gehoorzaamheid des geloofs aan zijn Woord. En dan zo, dat dat woord weer wordt verstaan en aanvaard als woord-van-genade.

Reformatie betekent daarom altijd, dat weer gaat leven het wonder, dat God goddelozen rechtvaardigt. Of, met andere woorden: het is er tot in de kern van zijn wezen door gegrepen worden, dat de mens, zondig, verdorven, schuldig, verdoemelijk is. Dat hij daarom uitsluitend en alleen door Gods genade, zoals die in Jezus Christus wordt openbaar, kan worden verlost. Dat dat nu ook metterdaad geschiedt. En dat het voor de zo verlost mens een levensopdracht is uit die verlossing te leven door in alles wat hij denkt en doet, in alle sectoren en verbanden van het mensenleven, te gaan leven als kinderen Gods.

Dit is reformatie.

En doorgaande reformatie is nu het **vasthouden** met alle macht wat God in een reformatie gaf. Het daaruit al meer, al dieper, al zuiverder, al krachtiger gaan leven.

Het is het **gebruiken** van wat God schonk in de levantaak, de levensstrijd.

Het is het **worstelen hierom**, dat de nieuwe binding aan het genadewoord van God, zoals Hij deze in een reformatie schonk, in heel het leven gaat doorwerken.

Voor wie dit inzicht is het zonder meer duidelijk, dat deze doorgaande reformatie een belangrijke, ja, een eerste opdracht is voor de gelovigen.

De bijbel is dan ook vol van de oproep om in en voor die doorgaande reformatie bezig te zijn.

We horen ons daarin immers toeroepen, dat wij zullen opwassen in de kennis en in de genade (2 Petr. 3 : 18);

dat wij ons zullen richten op dat wat het volkomene is (Hebr. 6 : 1);

dat wij zullen jagen naar de volmaaktheid (Fil. 3 : 12);

dat wij ons zullen inspannen om te bereken de eenheid des geloofs en der volkomen kennis van de Zoon Gods, de mannelijke rijpheid, de maat van de wasdom der volheid van Christus. (Ef. 4 : 13).

Het is daarom voor geen tegenspraak vatbaar: de Heilige Schrift dringt overal aan op krachtige doorgaande reformatie.

De belangrijke en dikwijls ook moeilijke vraag is nu evenwel: hoe moet de doorgaande reformatie in mijn leven geconcretiseerd worden? Wat betekent die door God gewilde

doorgaande reformatie voor mijn dagelijks werk, in mijn huwelijk, de opvoeding van mijn kinderen, mijn verkeer met vrienden, met de velerlei mensen die God op mijn levensweg plaatst, mijn plaats en taak in de kerk, enz., enz.?

Zeker daarvoor heeft God zijn aanwijzingen gegeven in zijn woord. Maar we ontvangen daarin geen receptenboek hoe we in alle mogelijke verhoudingen moeten optreden en handelen! Steeds worden we geroepen om een persoonlijke beslissing te nemen. Die vaak zeer moeilijk is. Er zijn dikwijls zoveel factoren die in rekening gebracht moeten worden. En we moeten daarbij altijd op onze hoede zijn voor de arglistigheid van ons hart, die op subtiele wijze meefunctioneert in onze overwegingen en beslissingen.

Maar niet alleen is er de vraag, hoe ieder, die doorgaande reformatie als een eis des Heren erkent, persoonlijk heeft te handelen.

Er is ook de vraag wat die doorgaande reformatie betekent voor de levensverbanden waarin God ons heeft geplaatst.

Maar ook dat krijgen we niet kant en klaar op een presenteerblaadje aangeboden.

Een doorgaande reformatie — men kan ook zeggen een **nadere** reformatie — in de 17de eeuw zal voor gans andere vragen komen te staan dan een in onze eeuw! Het maakt ook ten aanzien van een doorgaande reformatie een groot verschil of de gelovigen een kleine verdrukte minderheid of een invloedrijke meerderheid vormen in een land, een streek. Een doorgaande reformatie in een cultuurcentrum in Amerika staat voor gans andere problemen dan die in een christelijke kerk onder de Bantoes in Afrika.

Bovendien geldt ook ten aanzien van een doorgaande reformatie — ja vooral daarbij — dat God nooit revolutionair wil inbreken op bepaalde historisch gegroeide situaties en levensvormen, maar die van binnen uit en geleidelijk wil omvormen en zo wil geven en bewerken de principiële vernieuwing van gans het leven.

Het kan hierom niet anders of over de vragen welke in verband met de doorgaande reformatie oprijzen, komt verschil van mening.

Dit is nooit anders geweest. Dat zal ook wel nooit anders worden.

In verband daarmee is het gebiedend noodzakelijk, dat allen die uit Gods Woord begeren te leven, samenwerken, samenworstelen om de goede weg, de juiste oplossing te vinden.

Natuurlijk: men moet het in de kern der zaak eens zijn. Namelijk in het geloof, dat we volstrekt onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, dat we daarom voor de verlossing en ook voor de ontplooiing van ons leven volstrekt afhankelijk zijn van Gods genade. Dat wij de weg door het leven alleen kunnen vinden in het betrouwbare woord van God. En dat het volgens dat woord in deze wereld alleen maar gaat om de komst van Gods koninkrijk, dat daarom vóór alles en steeds met alle kracht moet worden gezocht.

Als deze gemeenschappelijke arbeid niet kan worden bereikt is dat een symptoom niet van doorgaande reformatie, maar van een ernstige deformatie.

Het kan voor wie iets van het gereformeerde leven kent geen vraag zijn of doorgaande reformatie niet zeer dringend nodig is.

Daarbij hebben we in de eerste plaats te letten op het **persoonlijke leven**. Dat moet ieder doen. En dan op het **eigen** persoonlijke leven.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet, Antilopelaan 2,
Geldrop, post Eindhoven

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

We hebben ons met alle ernst voor God af te vragen: Sta ik goed ten opzichte van God en de broeders? Ben ik oprecht in mijn dienen van God? Of zoek ik misschien toch nog, of óók nog, mijzelf? Mijn eigen voordeel, eer, macht, geld, rust? Heb ik de broeders, ook de lastige, vervelende, werkelijk zo lief als God dat ~~v~~ragt? Houd ik hen vast in mijn gebed? Help ik hen, dien ik hen met alles wat in mijn vermogen is? Of leeft er in mijn hart wantrouwen, bitterheid, jaloersheid, minachting, gekrentheid, rancune? Ben ik er misschien op uit hen tegen te werken, hun naam in discrediet te brengen, hun positie te ondermijnen, hun invloed te breken, hun werk onvruchtbaar te maken?

Of anders gezegd, komen in mijn leven voor de vruchten des Geestes: liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing?

Doorgaande reformatie is voorts wel zeer noodzakelijk in de **gezinnen**.

Het staat er met de kennis van de Schrift en de confessie bij onze jongens en meisjes niet best voor. Ik heb, aan de hand van de feiten daar reeds eerder over geschreven in „Opbouw”. En de ervaringen daarna hebben mij in de juistheid van het indertijd uitgesproken oordeel voortdurend bevestigd. Er is bitter weinig het dagelijkse, persoonlijke bijbelonderzoek. Er is maar bitter weinig het kunnen gebruiken van de Schrift voor eigen leven en in de ontmoeting met de naasten. Ik geloof, dat we wat dat betreft sinds de vrijmaking steeds achteruit zijn gegaan.

Het zou de moeite waard zijn de oorzaken van dit kwaad na te speuren. De kerkelijke situatie heeft er ongetwijfeld schuld aan. Maar vooral moet in verband met dit euvel aan het leven der gezinnen worden gedacht. Als daar niet gevonden wordt het voortdurend omgaan met de Schriften — wat mag men dan verwachten van de kinderen? Er is aan de éne zijde in dit opzicht een verstarring en een verwereldlijking. Anderzijds wordt de aandacht veel te veel geconcentreerd op kerkelijke en andere kwesties, moeilijkheden, conflicten, spanningen. Veel meer dan jonge mensen dragen kunnen. Er wordt de kinderen te weinig het vertrouwensvolle, milde, blijde leven van de kinderen Gods voorgeleefd. Als er in dat opzicht geen ingrijpende verandering komt, is de toekomst somber. Dan komt onherroepelijk een deformatie.

Doorgaande reformatie is eveneens dringend nodig in de onderscheidene sectoren van het leven. Ik denk vooral aan de politiek, het sociaal-economische leven, de opvoeding en het onderwijs.

Men is met het oog daarop allerminst klaar met het in het leven roepen van organisaties. Die zijn zelfs van secundaire betekenis. Het gaat in de genoemde levensgebieden immers voor alles hierom dat we **kennen** en **doen**

wat ons als burgers van de staat — in welke positie ook — als betrokkenen in het sociaal-economische leven — met welke functie ook — en als opvoeders en onderwijzers door God wordt gevraagd.

En dan is het voor ieder ter zake kundige evident, dat er een ontstellend tekort is in het werkelijk christelijke, gereformeerde politieke en sociaal-economische denken en kenen. Met het eindeloos debiteren van algemene waarheden en beginselen is men daar allermint klaar. En evenmin met het oefenen van kritiek op en afwijzen van alles en nog wat. Hier geldt bovendien in bijzondere mate dat de kritiek makkelijk, maar de „kunst” moeilijk is. De vraag is immers: hoe moet hier, in Nederland, en nu, in de huidige wereldsituatie, naar Gods wil worden **gehandeld**? Dat wil zeggen: wat zijn de concrete, gereformeerde richtlijnen voor het politieke en sociaal-economische leven? Of, anders gezegd: wat zou de geref. volksgroep als haar vertegenwoordigers in de staat en elders tot verantwoordelijke posten geroepen worden moeten **doen**, onmiddellijk, en met het oog op een langzaam voortschrijdende hervorming, vernieuwing van het leven van de staat en de sociaal-economische verbanden?

Ook in de opvoeding en het onderwijs is doorgaande reformatie dringend noodzakelijk. Nog lang niet is b.v. wat de Schrift omtrent de mens leert verstaan en metterdaad in de opvoeding en het onderwijs tot een be-

heersende macht geworden. Nog lang niet is de infiltratie van allerlei oude en nieuwe humanistische tendenzen onderkend en tot staan gebracht. Nog lang niet is het gekomen tot een werkelijk gereformeerde psychologie, paedagogiek, methodiek. We moeten dankbaar zijn, dat een aantal mannen de hand aan de ploeg geslagen heeft om iets voor opbouw van een methodiek voor de lagere school te doen. Maar hoe meer men dat doet, des te meer krijgt men ook oog voor het bestaande en dreigende manco.

* * *

We willen, zoals we reeds schreven, iets zeggen over die noodzakelijke doorgaande reformatie.

Inderdaad: **iets** zeggen. Niet meer. Het thema doorgaande reformatie omvat zoveel, dat er wel een boek over te vullen is.

Wat ik zeggen wil zou men kunnen typeren als: enkele **voorwaarden** voor een echte doorgaande reformatie. Of, anders gezegd: wat moet er beslist noodzakelijk in de kerk en de afzonderlijke gelovigen zijn, zal er van een doorgaande reformatie sprake kunnen zijn? Welke geestelijke houding, gesteldheid is daartoe nodig? Men komt bij wat ik zou willen zeggen ook uit als men de vraag stelt: hoe komt het dat een reformatie en een doorgaande reformatie dikwijls zo spoedig verzanden?

C. V.

Enkele opmerkingen over Kerk en Maatschappij

III

Met onze opmerkingen over de kerk zijn wij wel uitvoeriger geweest, dan aanvankelijk in de bedoeling lag.

Die uitvoerigheid was niet gegrond op de overtuiging, dat wij op dat gebied bij uitstek deskundig mogen worden genoemd. De oorzaak is deze, dat wij, als wij in aanraking kwamen met de kerkelijke, synodale organisaties van het Nederlands Hervormde Kerkgenootschap en van de gelijksoortige organisaties der niet Vrijgemaakte Gereformeerde Kerken, wij steeds weer botsten tegen een Kerkbegrip, dat in deze kringen algemeen gangbaar is, maar ons aanvankelijk onbegrijpelijk voorkwam.

Maar ook in eigen Vrijgemaakte kring botsten wij meer dan eens tegen meningen en praktijken, die ons dreven tot ernstige bezinning over de relatie tussen Kerk en maatschappelijke organisatie.

Zo hebben wij, om maar één voorbeeld te noemen, meermalen de stelling horen verkondigen: Als de kerk trouw is, hebben wij geen maatschappelijke of andere organisaties nodig.

Kennelijk hield dit standpunt verband met de luidruchtige activiteiten van de eerder genoemde kerkengroepen, alsmede met de beschamende gebeurtenissen in eigen kring.

Hoe begrijpelijk zo'n reactie overigens is, ze is negatief. En positief is het de eerste, grote stap in de richting, die wij in de andere laken.

Waar het kerkinstituut, de kerkorganisatie wordt overschat, gaat dat ten koste van de gemeente des Heren. Waar het bijzondere ambt gaat domineren, hetzij door overspannen ambtsopvatting, hetzij door steeds meer organen te kweken met ambtelijke autoriteit en bevoegdheden, gaat dat ten koste van het ambt aller gelovigen. Dat was in het verleden zo, dat is nu nog het geval.

Het onafwendbaar gevolg van overschatting van het kerkinstituut, hoe men het ook beredeneert en wat het werkelijke doel er van is, is, dat het ambt aller gelovigen wordt overwoekerd, en na korter of langer tijd wordt verstikt door het bijzondere ambt.

Nog eens, als men zegt, dat de kerk in de maatschappij van vandaag moet functioneren, dan kunnen wij daar vrede mee hebben. Maar wij zeggen daar direct bij: het is de **gemeente des Heren**, het zijn de **gelovigen**, **hoofd voor hoofd**, waardoor de kerk in de maatschappij functioneert als het zout der aarde. Maar als wij dat zien, dan komen wij tot de ontdekking, dat er van de probleemstelling en probleembehandeling, zoals die in orthodox protestantse kring algemeen gangbaar is, weinig of niets deugt.

Weer noemen wij maar een enkel voorbeeld. Een dankbaar onderwerp voor de christelijke sociologen is: De industriearbeider en de kerk. Het eerste hoofdstuk is natuurlijk: Hoe denkt de industriearbeider over de Kerk; dan volgt de uitslag van een enquête, die onder onkerkelijke arbeiders is gehouden en aan de hand daarvan begint de met het lot van kerk en industriearbeider bewogen socioloog een interessant betoog op te zetten over wat de arbeider voor de kerk en wat de kerk voor de arbeider is. Het slot is dan, dat er kerkelijke organen moeten komen, die „naast” de arbeider gaan staan, dat er 'n staf van door de kerk opgeleide maatschappelijke werkers en wersters moet komen. Dat er door de kerk industriepredikanten en op z'n minst industrieouderlingen moeten worden benoemd. 't Is 'n kwestie van organiseren en organisatie.

Blijkens de opgang, die deze sociologische boeken maken, imponeert deze aanpak het kerkvolk in hoge mate. Blijkens de opgetogen, critiekloze recensies in de christelijke pers heeft men grote bewondering voor het inzicht van de zeergeleerde en hooggeleerde boeken-schrijvers.

En toch is de bovengeschetste aanpak verkeerd en even verkeerd is de verdere behandeling.

Op velerlei gebied moeten wij ons ondeskundig verklaren en doen dat dan ook zonder schaamte. Maar over het denken, leven en werken van de industriearbeider mogen wij op grond van bijna 'n halve eeuw arbeid in de industrie toch wel onze eigen mening hebben.

Welnu, de industriearbeider beoordeelt, net als alle andere onkerkelijken, de kerk naar de levenspraktijk van zijn kerkelijke collega's.

Alleen door zijn christelijke collega heeft hij dagelijks contact met de kerk. Dat is de geweldige verantwoordelijkheid, die het ambt aller gelovigen meebrengt. De heerlijkheid van dat zinvolle ambt is, dat, waar de gelovige arbeider spreekt en handelt naar het Woord, de Kerk spreekt en handelt. De zware verantwoordelijkheid is, dat, als die gelovige arbeider ontrouw is aan zijn hoge ambt en roeping, hij de kerk, de gemeente des Heren in diskrediet brengt.

Een meer effectieve functionering van de kerk in de maatschappij is niet denkbaar. Zo simpel heeft de Koning der Kerk deze zaak gesteld. En zo is het goed.

En ondanks pseudo-geleerde verhandelingen bevestigt de praktijk de waarde en het enig juiste van deze simpele verhouding.

Wat weet de ongelovige arbeider van synodebesluiten en kerkelijke organisaties? Maar wel weet hij of zijn collega een leesbare brief van Christus is.

En deze simpele verhouding, die de gemeente des Heren grote verplichtingen en verantwoordelijkheden oplegt, bepaalt ook de verhouding tussen kerk en maatschappij. Die verhouding loopt over en door de kerkleden. Het kerkinstituut en het bijzondere ambt hebben de roeping de kerkleden tot het ernstig vervullen van hun ambt aan te sporen.

Trouwens: het kerkinstituut neemt geen deel aan het maatschappelijk verkeer. Het heeft zijn eigen plaats en orde en als de kerk door middel van kerkelijke organen en organisaties wél aan het maatschappelijk verkeer gaat deelnemen, berooft zij niet alleen haar leden van hun priesterschap, maar miskent zij tevens haar eigen plaats en orde. Zij gaat staan op de plaats van de wereldse organisatie en past zich aan bij de regels die daar gelden.

Wat geldt voor de verhouding van de industriearbeider tot de kerk, geldt evenzeer voor de andere sociale industrialisatieproblemen.

Wij zeggen niet, dat de kerk niets te maken heeft met de ontvolking van het platteland en de diepingrijpende veranderingen die de industrialisatie teweeg brengt in de nieuwe industrie-kernen. De kerk heeft ook te maken met de spanningen en moeilijkheden van de duizenden gezinnen, die elk jaar in groter aantal van het platteland naar de industriemoloch van b.v. Velsen en Pernis gezogen worden.

Al is het niet waar, dat de onkerkelijkheid onder de industriearbeiders groter is, dan onder andere bevolkingsgroepen: wat niet is, kan komen. En met kerkelijke tradities wordt in de stad doorgaans op korte termijn gebroken. Maar ook hier ligt de oplossing van het probleem niet bij het instellen van kerkelijke organisaties, Raden of Stichtingen.

De band aan de kerk loopt over Christus en als bij de kerkleden de band aan Christus niet meer trekt, dan betekent de overgang naar de moderne stad en haar industrieel klimaat dikwijls: breken met de kerk, waaraan men alleen 'n traditionele band had.

Maar de werkelijke, de reële oorzaak van de breuk met de kerk, ligt niet in de stad en de fabriek, maar in het **hart**. Men had reeds lang met Christus gebroken. Dáár ligt de oorzaak van de ontkerstening.

Als wij het probleem zó zien, stellen wij het probleem anders, dan de huidige christelijke sociologen doen en wij behandelen het probleem verder ook geheel anders.

De kerk in de stad en de kerk op het platteland moeten gemeente des Heren zijn. En die gemeente des Heren vindt de gelovige arbeider zowel in de stad als op het platteland. De band aan Christus en de broeders is vele malen sterker, dan de band aan traditionele levensvormen. Als de grotestadskerk waarlijk gemeente des Heren is en de broeders en zusters hun roeping en verantwoordelijkheid tegenover de nieuw ingekomenen zien, dan zullen spanningen uitblijven of tot een minimum worden teruggebracht.

Als de liefde van Christus dringt, gaan deze dingen vanzelf. Als de kerkeraad de gemeente hiertoe moet aansporen is er al iets mis. Bedenklijker wordt het als de kerkeraad broeder Jansen tot industrieouderling benoemt en radicaal verkeerd gaat het, als een synode deze zaak eens wetenschappelijk gaat organiseren.

Het bijzondere ambt kan nooit de plaats innemen van het ambt der gelovigen. Want als het ambt der gelovigen niet meer functioneert, is de kerk dood. Het benauwende van de huidige situatie is niet in de eerste plaats, dat het bijzondere ambt het ambt der gelovigen overwoekert en de synodale organisaties en activiteiten in de kerk domineren.

Dit is het ergste: dat het ambt der gelovigen steeds minder ging functioneren. De gelovigen, de gemeente des Heren, namen hun ambt en roeping niet meer serieus.

Zo ontstond er in de kerk een vacuum. De kracht waarmede onschriftuurlijke theorieën en praktijken de kerk binnendringen, is gelijk aan de negatieve druk, die door het vacuum is ontstaan.

Zo zijn de hoog-kerkelijke activiteiten van het bijzondere ambt en de cultuur en maatschappij omspannende synodale bemoeienissen geen hoopvolle tekenen van hernieuwd roepingsbesef van de kerk.

Die activiteiten en bemoeienissen accentueren uitdrukkelijk het verval van het ambt der gelovigen.

Jac. Wijnands.

„Want nu de Heer is opgestaan...”

II (Slot)

Maar nu de Heer is opgestaan....

Dezelfde die ook gekruisigd is.

„Ziet mijn handen en mijn voeten, dat Ik het zelf ben; betast Mij en ziet, dat een geest geen vlees en beenderen heeft, zoals gij ziet, dat Ik heb”. Lucas 24 : 39. Hij at voor hun ogen.

Onze Heiland is de eersteling geworden van hen, die ontslapen zijn. Dat betekent: aan Hem kunnen we zien, wat God met ons vóór heeft.

Daarom zijn wij de gelukkigste van alle mensen. Natuurlijk(!) twijfelt niemand onzer aan de opstanding van onze Here Jezus Christus.

Maar dat deden ze in Corinthe ook niet en toch liepen ze het ontzettende gevaar „tevergeefs” te geloven. (vs 2).

Als ik jullie vertel: „onze Koningin is in Zeeland geweest” dan zeg je: „dat is waar, ik heb het ook gelezen” en je gaat je gewone gang.

Maar grote jongens barstten in schreien uit, toen ze 15 jaren geleden hoorden: „de Koningin is in Zeeland geweest”. Wat een wereld van hoop en verlossing ging toen voor hen open! Want dat betekende: het einde van hun ellende in hun benauwde onderduik-adressen! Toen konden ze hun grauwe bestaan weer beter dragen.

Zó werd het woord van de levende Heiland gehoord: „Ik ben dood geweest”.

Als Hij dood **gewéést** is dan is er meer gewéést.

Dan gaat de gehele „gedaante” van deze wereld met haar leed en nood, onder de macht des doods, voorbij. Wie kan dat overzien!

Wij kunnen wél zeggen: „ik ben ziek gewéést” of „ik ben moe gewéést”. Maar niemand kan zeggen: „ik ben dood gewéést”.

Onze Heiland heeft de dood radicaal achter de rug en is een ademhalend, etend, drinkend en wandelend mens.

Hij is de enige mens die ons nooit weer ontvallen kan, die we nooit weer verliezen kunnen door de dood.

Wat een wereld vol blijdschap geeft ons deze wetenschap!

„Ik leef en gij zult leven”.

Welke politieke machthebber op aarde, welke leider van volk of groep kan dat zeggen? Ze kunnen van alles beloven „van de wieg tot het graf”, maar verder niet. Wij hebben een Leidsman die zegt: „ik ben dood geweest en ik leef tot in alle eeuwigheden en Ik heb de sleutels van de dood en het dodenrijk”.

Hij heeft bewezen in staat te zijn al Zijn beloften waar te maken en Hij zal al de Zijnen vast en zeker straks uit hun graven halen om net zo te leven als Hij.

Daarom zijn we niet de beklagenswaardigste, maar de gelukkigste van alle mensen.

Wij zijn geen schapen zonder herder en geen burgers zonder koning.

Vreemdelingen.

We zijn wél „vreemdelingen” op aarde. Zeer zeker. Niet als een toerist in een vreemd land, maar vreemdeling in **eigen** (beloofde) land.

Kanaän was het land van Abraham, Izak en Jacob. Dat had God hun beloofd. Maar de Kanaänieten heersten en de aartsvaders waren „bijwoners”. Ze woonden er maar wat bij in. Dat gaf moeite en verdriet. Maar ze hebben Kanaän nooit veracht noch meewarig op dit leven der vreemdelingschap neergekeken.

Jozef heeft twaalf jaren in de gevangenis van Egypte doorgebracht. Van z'n 18e—30e jaar: „de mooiste jaren van je leven”. Maar hij is door zijn jeugdellende niet cynisch geworden. Hoor hoe medelevend en belangstellend de jonge Jozef ondanks eigen leed, gebleven is. Als hij op zekere morgen de sombere gezichten van de bakker en de schenker ziet, schampert hij niet: „och, heren, u zit hier nog maar een paar dagen, ik al jaren!” Neen, zelf vol verdriet, informeert hij toch, met aandacht voor zijn medegevangenen, naar de oorzaak van hun druk. Hij zei niet: „een ieder is zichzelf het naast en moet maar zien hoe hij erdoor komt”.

Daarna gaf God hem tachtig jaren (van z'n

30e—110e) stromen van weelde en voorspoed. Toen kon hij het hebben zonder egoïstisch in de brei van welvaart om te komen. En in al die jaren van onvoorstelbare weelde bleef in dat hart het heimwee naar Kanaän branden. Kanaän was het geschenk van God, waarin ze Zijn liefde proefden. Toen hij sterven ging in Egypte, schoof hij niet lusteloos de beker der weelde opzij. Torenhooch vlamde in hem op de brandende begeerte om er bij te zijn als God Zijn volk bezocht om het uit Egypte uit te leiden naar Kanaän. Erbij zijn!

Wij mogen erbij zijn, als God Zijn volk „het hemels Kanaän”, het gezegend aardrijk doet beërven. Eén vraag: als Jozef dat kon: staande blijven in zijn ellende als gevangene en in zijn weelde als onderkoning, en dat nog ver vóór de komst van onze Heiland in het vlees, **zou dat nu niet meer kunnen?**

„Uitverkoren vreemdelingen”, dat zijn de kinderen Gods thans ook.

Dat betekent niet, dat de wereld ons niet aangaat of koud laat of dat we op „dit leven” neerzien. Allermint. Want de aarde is des HEREN en onze Heiland is de Zaligmaker der wereld.

Dat betekent wel: **in** deze wereld, maar niet **van** deze wereld.

De duivel stelt zich aan alsof hij hier de baas is. Dat is niet waar. De Here Jezus heeft alle macht en Hij is bezig deze aarde en ons leven daarop te lossen en vrij te maken. Daarom zijn wij niet te beklagen.

Wij zijn goed af in dit leven met het hoge voorrecht „vreemdelingen” te zijn omdat we van Jezus zijn. Dat is toch voorwaar geen kleinigheid!

Vloek en ijdelheid gebroken

Toen de discipelen eens een ganse nacht hadden gevist voor hun dagelijks brood, hadden ze niets gevangen. „Vader heeft niets verdiend”, zo moesten ze naar huis.

Toen stond Jezus op de oever. De eeuwig levende mens stond gewoonweg op het strand en riep. Een vraag, een raad en... het net was boordevol.

Zo brak Hij toen de vloek en de ijdelheid van al hun gezwoeg.

Als Hij wil, wist Hij het zweet van ons aanschijn af en doet Hij ons brood eten tot verzadiging en met vreugde.

Maar dat moet je zien!

Je moet Zijn hand zien in allerlei voorval.

Dat ziet de één eerder dan de ander.

Dat zag Johannes eerder dan de anderen. „Het is de Heer!” Petrus was het eerst in actie. Hij sprong in zee. De overigen deden ook heel goed werk: ze telden de zegeningen, één voor één, 153 grote vissen. Johannes, Petrus, de anderen: de één dit, de ander dat en elkander niet benauwen met de eis allemaal gelijk te moeten zijn en gelijk te moeten doen. Zó openbaarde zich toen de opgestane Heere. **Als Hij dat wil** neemt Hij het afmattende van onze arbeid weg. Want zó is onze Here nog steeds!

Een jongeman en z'n meisje wilden graag trouwen. Geen kans. Geen huis. Hij had de lijsten en de cijfers wezen het uit. De wachtlijst groeide veel sneller dan de bouwlijst. Uitzichtloos. O, die cijfers! Daar konden ze niet tegenop. „Maar Uw is toch de kracht om te helpen. Gij staat toch boven die cijfers. U komt de eer toe, want Uw is het Koning-schap”. Drie maanden later waren ze gehuwd. „Dat is de Heer”, die erdoorheen breekt als Hij wil. De Eeuwige in de tijd, die ons sterkt in het dragen van de „ijdelheid”, waaraan wij met onze arbeid onderworpen zijn, die ons weer moed geeft als het alles bij de handen afbreekt, die ons herleven doet als we afgemat zijn.

Nu vangt het nieuwe leven aan

Er zijn geen drie bedelingen, maar twee. De eerste bedeling: tot de komst van de Here Jezus in het vlees. De tweede bedeling na zijn komst in het vlees. Oude testament en nieuwe testament. „Christus heeft met zijn dood en bloedstorting het nieuwe en eeuwige testament, het verbond der genade en der verzoening besloten, toen Hij zeide: „Het is volbracht”.

Het is een „kwade samenspreking” om te zeggen: „na de wederkomst des Heren dan vangt pas het eeuwige leven aan”.

„Die in den Zoon gelooft, heeft eeuwig leven”, Joh. 3 : 36. De komst van de Here Jezus, in ons vlees, is het grote keerpunt in de wereldgeschiedenis. Zijn wederkomst op de wolken voltooit de verlossing der scheping in de volkomen verheerlijking daarvan door de vernieuwing van hemel en aarde en de wederopstanding des vleses.

Hij is de Eersteling der doden. De aanstaande vernieuwing van hemel en aarde en de heerlijke voortzetting van ons vernieuwde lichamelijk leven straks is niet het grote keerpunt, maar de voltooiing van de „toekomstige eeuw”.

De „toekomstige eeuw” is niet hetzelfde als de „toekomstige eeuw”. „Toekomend” is in dit verband iets anders, iets meer dan toekomstig. De nieuwe eeuw is reeds lang aan de gang! Reeds 19 eeuwen! Toekomend is aankomend, arriverend. **In Hem** is de ganse toekomstige eeuw reeds aanwezig.

Toen de Here Jezus opstond van zijn zwaarste strijd brak de toekomstige eeuw door in „deze eeuw”.

Hij is „het punt des tijds”, dat „ondeelbaar ogenblik” (1 Cor. 15 : 52) reeds gepasseerd, maar wij hebben het nog vóór ons. Hij heeft het eeuwig, lichamelijk, voluit geestelijk leven reeds beërfd.

En Hij is onze onverderfelijke, onbevlekelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is voor ons, 1 Petr. 1 : 4. In de hemelen ligt het ganse nieuwe leven voor ons klaar in Hem. Elk ogenblik kan het doorbreken in deze tijd om de „ijdelheid” en vergankelijkheid van ons leven-hier aan te doen met onverderfelijkheid en de dood, die thans nog heerst, te verslinden.

Hoe lang duurt het nog?

Daarover moeten we niet speculeren.

Soms zegt de een: „het kan nog wel 100 jaren duren” en een ander zegt: „nog wel 1000 jaren”. Als we zo spreken zijn we **practisch** ook „spotters”, naar het woord van Petrus, 2 Petr. 3 : 3.

Al lijkt het heel vroom. Want als we zo spreken, verwachten we Hem niet **echt**. Zulk een „kwade samenspreking” bederft in de praktijk van ons christelijk leven het „zoeken” (wat nog meer is dan „verwachten”, omdat het er een vrucht van is) van „het hemels vaderland”, de stad Gods, het nieuwe Jeruzalem, Hebr. 11 : 14, 15.

Wat over 1000 jaren kan gebeuren, verwachten we niet en zoeken het nog minder. Daar zijn we dan praktisch niet op ingesteld, gelijk Abraham, Izak en Jacob, die te kennen gaven met hun „vreemdelingschap”, dat zij het „vaderland” **zochten**.

Als we niet gedurig opzien naar boven, waar Hij klaar staat, en waar in Hem ook ons nieuwe samenleven klaar ligt, dan hebben we geen levende toekomstverwachting.

Dat is altijd de kracht van Gods volk geweest. Zonder levende toekomstverwachting valt het ons moeilijk om het kruis te dragen en weerstand te bieden aan de geest dezer eeuw. Dan kunnen we ons ook moeilijk wat ontzeggen.

Maar toen onze Heiland persoonlijk nog op aarde was en het Koninkrijk Gods zich met geweld baan brak, toen reeds grepen „de geweldenaars” ernaar met geweld, Matth. 11 : 12. Toen Hij het land doorging en predikte en alle kwalen genas en uit alle nood hielp, toen rees daar reeds een machtig verlangen naar deze Koning en Zijn rijk in vele oprechte harten.

„Geweldenaars”. Versta dat niet „werelds”, maar geestelijk, gelovig, schriftuurlijk. „Geweldenaars” waren de discipelen, die alles verlieten en Hem volgden en niet bij Hem waren weg te slaan. Geweldenaars, zoals die jarenlange zieke vrouw, die zo „geweldig” in Hem geloofde, dat ze het voldoende vond om even de zoom van zijn kleed aan te raken om gezond te worden. Terwijl het thans even „geweldig” is om jarenlang ziek te zijn en toch niet te vertwijfelen aan deze Koning en zijn komend Koninkrijk.

Nazireeërs

O, 't is niet te zeggen wat Hij in ons kan wakker maken en waartoe Hij ons brengen kan!

Onder Israël verwekte de HERE bij tijden Nazireeërs, die het hoge voorrecht ontvingen om zó met Zijn Geest vervuld te zijn dat ze zich, voor een tijd of voor hun leven, mochten wijden aan Zijn dienst en daartoe zich

veel wat op zichzelf niet ongeoorloofd was, konden ontzeggen. Num. 6.

Die zijn er nog. Nieuwtestamentische Nazireeërs! Die in tijden van verval de massa van de middelmaat of daarbeneden „geprikkeld” hebben door hun voorbeeld van toewijding.

De kerkgeschiedenis kent in zulke tijden er velen, wier namen dikwijls vergeten zijn, die met onbeschrijflijke liefde en overgave zich mochten geven. Vrouwen en meisjes, dikwijls van adel, die hoge posities en kapitalen loslieten. Waarvoor? Om zich te wijden aan verpleging van zieken en ellendigen, verzorging van gevangenen, bestrijding van slavenhandel, opvoeding van wezen enz. Dat betekende wat in vroeger eeuwen! In Finland, Engeland, Duitsland, Afrika. Wat een offeringsgezindheid! Wat een brandende harten! Niets was te veel en nooit was het teveel. Onopgemerkt gingen ze hun weg en zijn vergeten. Wat een voorbeelden van wat Hij vermag. Ze leefden de massa vóór meer door de daad dan door het woord. Edelstenen op het kleed der kerk!

Waarom valt het duizendste daarvan ons soms zo zwaar?

Omdat uit hun ogen een ander hart naar buiten keek.

Zij zagen Hem. Hij deed hen opstaan en delen in Zijn onvergankelijk leven. Ze leefden het nieuwe leven in het licht van Zijn komst. Zij leefden uit Hem in de „toekomstige” eeuw. Zó haalde Hij hen bergen over en zeeën door.

Het nieuwe leven

Wat dat is?

Dat Hij hen begerig, „zeer begerig”, naar de „onvervalste melk des Woords” maakte, 1 Petr. 2 : 2. Leven moet gevoed worden. Als een kind geen honger heeft dan is het ziek. Dan roepen wij de dokter. Levende kinderen zijn hongriger kinderen.

Vroeger zei men: de HERE voedt ons met honger, laaft ons met dorst, sterkt ons met zwakte. Dat zijn de tekenen van het nieuwe leven. Dorst naar „Woordmelk”.

Tijdens de grote Reformatie in de 16e eeuw heeft Jan Arendsz, een kleine zwakke man, in een hagepreek bij Alkmaar, 3 uren lang gepreekt, terwijl hij op een boerenkar stond. 'k Zeg niet, dat dat nu ook moet. Maar toen brak iets van dat nieuwe leven uit onze Heiland zich baan met geweld. Wat zagen ze toen onze Heiland groot!

Wat zag Maria onze Heiland groot, hoewel Hij toen nog niet met heerlijkheid en eer gekroond was, zoals thans, maar in vernedering, a.h.w. incognito, op aarde verkeerde. Zonder enige terughoudendheid brak zij een fles met „onvervalste, zeer kostelijke” nardus. En dan te weten dat nardus per druppel gebruikt wordt uit een nauwe hals. Wat een overdaad! „Het huis werd vervuld van de reuk der zalf”, Joh. 12 : 3. Wij zeggen het de discipelen na: „moet dat nu zo! Je moet toch je verstand gebruiken. Dit is verspillen.” Maar dat was er bij Maria niet bij. Dat is er in tijden van echte reformatie ook niet bij! Dat zijn tijden van **leven en geven!** Dan zit er in een lege beurs altijd nog wel wat!

Daar moet je voor „bekeerd” zijn!

Waarom toen wel en nu niet?

Waarom vergaat onze blijdschap en lust? Vanwege „de omstandigheden”? En 't is voorspoed en weelde! Vanwege de dreiging van oorlog en vernietiging? Die was er vroeger ook! Alva: Zutphen-Naarden-Haarlem uitgemeerd.

Omdat wij dan niet zien wie onze Here is!

Als ons de blijdschap ontbreekt dan ontbreekt ons het voornaamste bewijs dat wij des Heren zijn.

Blijdschap is niet een bijkomende zaak, maar het teken van de „toekomstige eeuw” en dat we daarin leven.

„Zie, ik verkondig u grote blijdschap”, zo werd het nieuwe verbond aangekondigd en dat is nog altijd het teken van dat eeuwige verbond der genade en der verzoening.

Alle droefenis en tegenspoed kan tenslotte ons deze blijdschap niet roven.

En als we deze soms kwijt zijn, moeten we horen de apostolische oproep: „Ontwaakt, gij die slaapt en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten”, Ef. 5 : 14.

Zoals moeder des morgens de gordijnen openschuift op de slaapkamer van haar kind: „Kind, kijk de zon, ontwaak en sta op”. Dan ontwaakt het kind, want de nacht is voorbij.

Het trekt de nachtkleren uit en de dagkleren aan.

„Gij zijt allen kinderen des lichts en kinderen des daags; wij zijn niet des nachts noch der duisternis”, 1 Thess. 5 : 5. Doet aan de klederen der toekomstige eeuw, die reeds lang aan de gang is!

Daarom zijn we niet beklagenswaardig.

„Een leven in Zijn heerlijkheid”

„Kind”, zegt soms een grootvader, „jij hebt nog een héél leven voor je”, als een kind zich beklagt, dat het dit niet heeft en dat niet kan.

Kinderen Gods, jullie hebben nog een heel leven voor je. Al staan we met één been in het graf.

„Hebben jullie nog idealen waarvoor je bereid bent je leven op het spel te zetten”, zo werd onlangs aan jonge mensen gevraagd.

Wat een dwaze vraag!

Met natuurlijk dwaze antwoorden.

„Ik zal wel gek zijn. Mijn enig ideaal is mijn eigen leven”. En dergelijke meer.

Goed verstaan: wij hebben geen „idealén”, (voorstellingen en ideeën, die we onszelf hebben gevormd en doeleinden, die we zèlf hebben gesteld). Dat is mensmiddelpuntig en egocentrisch en egoïstisch.

Wij hebben **Hem**, Die er voor ons zo diep onderdoor moest, omdat Hij onze Verlosser is.

Van Hem is al onze verwachting. „Ons leven is met Christus verborgen in God”, Coloss. 3 : 3. Daarom moeten we ons door „de omstandigheden” niet laten terneerslaan.

Een recruit, „die het wel geloofde”, gaf botweg de veldprediker ten antwoord: „ach, Ds, 19 eeuwen Christendom en 't is nog allemaal ellende en verdeeldheid”. De Ds zag de ongewassen vingers en (vooral) nagels. Toen kwam het antwoord als een klap: „19 eeuwen zeep en nog vuile handen!”

Wij zijn beklagenswaardig en ook bestrafingswaardig als we zo weinig van Hem verwachten.

Niet: omdat we **zoveel** van Hem verwachten! Want het leven (dat is en dat komt) gaat al onze verwachtingen en „idealén” ver te boven.

Daarom past het ons niet vlak en zielloos voort te leven in „de misère”, noch als gevangenen van de tijdgeest dit leven cynisch of meewarig te verachten (denk aan de misdadiger-godenzoon).

Denk niet: „Straks stap ik eruit en laat alles achter”.

Pas op! Straks komen alle mensen weder terug, „vergezeld” van hetgeen ze gedaan hebben, „hetzij goed, hetzij kwaad”. Dan staan we daar, een ieder met zijn daden en zijn levenspraktijken.

En dan het oordeel...!

O, als Hij er dan niet was! Onze Borg en Zaligmaker!

Maar Hij zal er zijn. Allen, die Zijn verschijning hebben liefgehad en dagelijks daarmee gerekend hebben, zal Hij voeren in de vreugde des Heren.

„Voorts ligt voor mij gereed de krans der rechtvaardigheid, welke **te dien dage** de Here, de rechtvaardige Rechter, mij zal geven”, zegt Paulus, 2 Tim. 4 : 8.

Heus, we staan er niet slecht voor.

Het kerkhof is onze laatste rustplaats niet.

Onze laatste rustplaats is de nieuwe aarde en de nieuwe hemel en het zalig leven „tot in alle tijdperken der eeuwigheid”.

En buigt zich in moedeloosheid onze ziel soms neer, laten we dan in gedachten houden: „onze Heer is waarlijk opgestaan” en deze Jezus „zal op dezelfde wijze wederkomen, als gij Hem ten hemel hebt zien varen”, Hand. 1 : 11.

Gron.

P. K. K.

STUDIE-VARIA¹⁾

Bij de sluiting van de lessen van de vorige cursus sprak ik over vacatie-varia. In aansluiting daaraan wil ik bij het begin van deze cursus tot u spreken over zaken, die ik samenvat onder de titel: studie-varia. Ik wil het een en ander zeggen over het studeren. Dat nu weer recht begint.

Daarmee onderstel ik niet, dat gij in de vacatie helemaal niet gestudeerd hebt. Dát zou niet best wezen. Er zijn mensen, die denken dat professoren en studenten zo ongeveer de helft van het jaar vacatie hebben; waaronder zij dan verstaan dat zij niets doen, in elk geval niet studeren. Zij vinden, dat studenten en hoogleraren maar een lui leventje hebben! Ik hoop, dat dit naar waarheid van niemand van ons gezegd kan worden. Ik neem aan, dat wij onze vacatie goed besteed hebben, dus ook gestudeerd hebben. Maar dat neemt niet weg, dat er in de vacatie meer tijd voor verpozing is. Het is nu weer studeren geblazen. Ik heb wel studenten gekend, die in de vacatie meer studeerden dan in de tijd, dat zij aan de Hogeschool doorbrachten. Dat was en is stellig niet te prijzen.

Gij komt hier om te studeren. Volgens het woordenboek betekent dit oorspronkelijk: zich toeleggen op, ijveren voor, streven naar. In de praktijk heeft het de betekenis gekregen van: zich toeleggen op de wetenschap. Er zijn tijden geweest, dat knappe koppen een overzicht konden krijgen van en inzicht in vrijwel alles, wat op de wetenschappelijke markt werd geboden. Er waren tenminste geleerden, die durfden beweren, dat alle wetenschap van hun tijd in hun hoofd was gevaren. Van de filosofische colleges, die ik gelopen heb, herinner ik mij niet al te veel. Maar in mijn geheugen is blijven haken het woord van de vrouw van Schelling, als ik het wel heb: „Gott, Schelling und ich, wir wissen alles”! Ik kan mij niet voorstellen, dat in onze dagen iemand dit nog zou durven beweren. Zo iemand zou dan wel niet van grote zelfoverschatting zijn vrij te spreken. Een enkele geniale figuur kan mogelijk enig overzicht hebben van heel het terrein der wetenschap, maar normale mensen kunnen zelfs één tak van wetenschap niet meer overzien. Dat geldt ook van de theologie. Ik durf het nog wel sterker zeggen: dat geldt ook

van de vakken, die het Nieuwe Testament betreffen. Een student, die alles zou willen weten van wat er op het terrein van de theologie verschijnt, zou moeten studeren tot aan zijn emeritaat!

In verband daarmee is mijn eerste opmerking deze: Leg u er op toe vooral **dát** te weten, wat dienen kan voor uw latere arbeid aan en voor en in de gemeente. Gij wilt dienaar des Woords worden. Van het ambt der dienaren des Woords zegt het bevestigingsformulier: „zij zullen des HEREN Woord, door de Schriften der profeten en apostelen geopenbaard, grondig en oprecht aan het volk voordragen, en het toeëigenen zo in het gemeen als in het bijzonder, tot nuttigheid der toehoorders, met onderwijzen, vertroosten, vermanen en bestraffen, naar eens ieders behoefte, verkondigende de bekering tot God en de verzoening met Hem door het geloof in Jezus Christus en wederleggende met de Heilige Schrift alle dwalingen en ketterijen, die tegen deze zuivere leer strijden”.

Uw hoofdtaak zal zijn: prediking van het Evangelie. Daarom is het nu uw taak u toe te leggen op alles wat u tot goede predikers kan vormen. Spurgeon zei van zijn beroemde instituut: „Het College beoogt vooral de vorming van predikers en niet van geleerden. Het ontwikkelen van de vaardigheid in het spreken, het helpen verstaan van het Woord van God en het aankweken van een geest van heiligheid, moed en Godsvertrouwen zijn zo belangrijk, dat wij al het andere achterstellen. Zo een student al duizend dingen leerde en er toch niet in slaagde behoorlijk het Evangelie te prediken — het onderwijs aan het College zou bij hem het eigenlijke doel missen... Wijs te zijn in het winnen van zielen, dát is de wijsheid, die dominees moeten bezitten”. Zonder elk woord voor mijn rekening te nemen en zonder te vergeten, dat het College van Spurgeon anders van opzet was dan onze Hogeschool, wil ik toch wel zeggen, dat het doel van onze studie altijd moet gericht zijn op het vormen van predikers van het Evangelie.

Begint met uw aandacht te geven aan de hoofdzaak. Overschat uw vermogens niet. De meeste mensen zijn middelmatig. Dat geldt ook van studenten. Een leraar van een gymnasium, die honderden leerlingen in de klas

had gehad, placht te zeggen, dat de meeste leerlingen niet vielen in de „termen der vermogensbelasting”. Het kan best zijn, dat gij gaven hebt om buiten wat u hier geboden wordt nog heel wat wetenswaardigs op te steken op allerlei gebied. Dat zal de tijd u wel leren. Maar begint maar met u te concentreren op wat u voorgeschoteld wordt. Dat zal de eerste jaren wel ongeveer het hele jaar in beslag nemen. In dat eerste jaar zal de concentratie wel het gemakkelijkst zijn, omdat aan het eind het propaedeutisch examen te wachten staat en men zonder voorbereiding voor de colleges niet klaar komt.

Maar ook de volgende jaren zult gij u op de hoofdzaak moeten concentreren. Ik voor mij denk, dat praeparatie voor elk college, dat daartoe aanleiding geeft, noodzakelijk is. In elk geval zeer gewenst. In mijn studententijd kwam daar niet veel van. Na drie jaar college gelopen te hebben droegen wij „zwart op wit” mee naar huis wat ons gedictieerd was. Een Duits gezegde spreekt van: „getröst nach Hause tragen”. Wij waren voor het merendeel niet zo erg „getröst”. We wisten nauwelijks wat er allemaal voor wetenswaardigs in het dictaat stond. We hadden niet geprepareerd en niet gerespondeerd, voor het merendeel nogal wat tijd verknoeid en we hadden een hele toer om de inhoud der dictaten ons eigen te maken. Volgt dat voorbeeld niet na. Begint met u eigen te maken wat op de colleges gegeven wordt. Het zal uw latere studietijd verkorten. Begint ook zo spoedig mogelijk met het afleggen van tentamens voorzover dat mogelijk is. Men vraagt wel eens om een program of een volgorde, waarin de tentamens zijn af te werken. Ik voor mij meen, dat dit niet gewenst is. Voor sommigen was het misschien wel wenselijk. Maar voor de meesten niet. Al te schools moet het onderwijs niet worden. Een zekere vrijheid moet er voor ieder blijven bestaan. Elk moet zijn weg, ook zijn studieweg, langzamerhand vinden. Maar vat het werk in elk geval bij de een of andere kant aan. Overlegt met de ouderejaars, overlegt met elkaar, overlegt met de docenten. Maar begint vanaf het begin. Daar krijgt ge nooit spijt van. Het is te wensen, dat gij er dan nog een heleboel bij kunt doen. Het is waarlijk mijn mening niet, dat gij alleen maar theologie moet studeren en dat gij u alleen maar moet bezig houden met wat hier geboden wordt. Gij moogt u niet opsluiten in uw „vak” om zo te zeggen. Gij hoeft niet alles te weten wat er in de wereld „te koop” is, maar gij moet wel een beetje weten wat er in de wereld te doen is. Maar hoofdzaak moet blijven, dat ge thuis raakt in de Schriften, die wijs kunnen maken tot zaligheid. En dat gij bekwaam wordt tot de verkondiging van het heilig Evangelie.

Daartoe is ook nodig, dat gij u aan regel in uw arbeid went. Maakt van de nacht geen dag en van de dag geen nacht. Er zijn wel dominees, die dat doen. Mogelijk verdedigen zij zich met de volkswijsheid, dat de slaap voor twaalfen de beste is. Voor hun gemak stellen zij „twaalfen” dan op het middaguur! Ik veroordeel niemand en uitzonderingen zullen er altijd wel zijn, maar voor de meeste studenten is een vaste regelmaat in hun arbeid het beste. Evenals voor de meeste dominees. Vrije tijd komt elk mens toe en ontspanning gunt de HERE ons graag. Maar er moeten geen dagen verlummeld worden en geen nachten verboemeld worden. Daar heeft geen christenmens ooit echt plezier aan beleefd. Er zijn dominees wier arbeid gedeeltelijk mislukt, omdat zij zich niet gewend hebben aan orde en regel in hun leven. Wilt gij zulk een mislukking ontgaan, dan moet gij u in de studententijd daaraan al gewennen.

Als iemand zou vragen wat er zo al nodig is om een goed student te zijn dan ben ik een beetje huiverig om daar al te veel van te zeggen. Indertijd woonde ik eens een ringvergadering bij in mijn eerste gemeente, waar als onderwerp aan de orde was: „Welke eigenschappen moet een goede voorzitter hebben”. Wat daar zoal voor nodig was, was lang niet mis. Hij moest zó leiding kunnen geven, dat die niet te straf en niet te slap was. Hij moest goed kunnen spreken maar ook weer niet zoveel spreken, dat anderen niet aan het woord kwamen. Hij moest vragen kunnen uitlokken en vragen beantwoorden. Al te spraakzame leden moest hij wat in toom houden en al te zwijgzame leden moest hij aan het praten krijgen. Hij moest thuis wezen in alle te behandelen vakken en dus veel

voorstudie maken. Hij moest de wijsheid van Salomo hebben en het geduld van Job. Vermoedelijk zijn me nog wel een paar eigenschappen ontgaan, die hij ook beslist moest bezitten. Het nut van zulk een inleiding heb ik nooit kunnen inzien, want zulke voorzitters zijn er nu eenmaal niet of in elk geval zeer dun gezaaid. Na afloop heb ik tenminste gezegd, dat ik stichtelijk zou bedanken als ik tot voorzitter werd gekozen, omdat men veel te veel van mij zou verwachten. Als ik nu al te veel zou opsommen, wat zoal nodig is om een goed student te zijn, dan zou het kunnen gebeuren, dat iemand van u zou zeggen: Ik bedank er stichtelijk voor om hier student te zijn. En dat is de bedoeling natuurlijk niet. Toch waag ik het om een enkel ding te noemen.

Voor een vruchtbare studie is nodig, dat gij de zaak grijpt, waarom het in een boek of een artikel gaat. Geen mens kan alle woorden onthouden, die hij hoorde of die hij las. En als hij het kon zou het mogelijk nog weinig nut doen. Er zijn mensen met een fabelachtig geheugen, maar met een zeer klein begrip. Studeren is niet maar uw geheugen vol pompen. Ik hoorde een echte geleerde eens zeggen: „Ik pas er wel voor op, dat ik niet te veel ballast in mijn geheugen opneem. Want later moet ik maar weer zien het kwijt te worden”. Goed studeren is: de zaak grijpen en begrijpen waarom het in de woorden gaat. Daarin moet gij u oefenen, want dat waait niemand aan, al heeft de een het daarmee veel gemakkelijker dan de ander. Gij moet ook trachten te onderscheiden tussen kern en bijzaak. Zet de kern er in. Vooral als gij een matig geheugen hebt moet gij u daarin oefenen. Dat moogt ge ook toepassen bij uw kennen van de Schrift. Er zijn bevoorrechte mensen, die om zo te zeggen de Bijbel van buiten kennen. Maar dat voorrecht is niet aller. Dáárvoor hoeft niemand zich te schamen, dat hij niet zo'n sterk geheugen heeft. Maar dan zal hij des te meer zich er op moeten toeleggen om de zaak waarom het gaat vast te houden en om kernwoorden in z'n geheugen te prenten.

Verder moet gij met hart en ziel bij de „zaak” betrokken zijn, waarom het gaat. Ik kan mij voorstellen, dat iemand een ander „vak” studeert, omdat hij daarvoor enige aanleg heeft en omdat hij toch wát studeren moet en toch iets worden moet. Zonder dat het „vak” hem sterk interesseert. Maar dat mag bij onze studie toch eigenlijk niet voorkomen, waarmee niet gezegd is, dat het niet voorkomt. Het is toch zo, dat wie zelf niet van genade leeft moeilijk die genade anderen aan kan prijzen. Wie zelf geen ernst maakt met te wandelen in de wegen des HEREN kan bezwaarlijk een voorbeeld van de kudde wezen. Wie zelf niet door het Evangelie gegrepen is kan dat moeilijk zó preken, dat anderen er door gegrepen worden. Om eens een modewoord te gebruiken: Gij moet er existentieel bij betrokken zijn. Ik heb een fietsmaker gekend, die altijd met motoren zat te prutsen. Hij is failliet gegaan, hij had geen hart voor de zaak. Een ander was er nacht en dag voor te vinden om een spelletje te dammen. Hij verwaarloosde z'n zaak, al hield hij 't nog wel op de been.

Dat brengt mij op een ander punt. Een dienaar des Woords heeft een „gevaarlijk” ambt. Het is om zo te zeggen zeer „beschermd”. Een dominee moet het al heel raar aanleggen, zal hij worden afgezet. Bovendien is zijn werk moeilijk te controleren. Hij heeft geen chef, die hem eens op het matje roept. Hij kan erg ontrouw in zijn eigenlijke werk zijn en toch nog de naam hebben van hard te werken. Daarom is het zo nodig zich bij de voorbereiding tot dat ambt te oefenen in trouw. Wie dat als student niet geleerd heeft, wie waarborgt dan dat hij het later wél zal leren? Weest trouw in en bij uw eigenlijke taak. Ik hoorde een dominee, die afscheid nam, erkennen dat hij veel uit spreken was geweest en veel werk had gedaan buiten zijn pastorale arbeid. Maar hij erkende ook, dat het zeer de vraag was of dit wel goed was geweest en of hij zich niet trouwer aan het eigenlijke werk had moeten wijden. En hij waarschuwde jonge collega's om zich toch vooral te wijden aan het gewone werk in de gemeente. Die waarschuwing geldt in zekere zin ook voor studenten. Sommigen schijnen die naam te dragen „a non studendo”, omdat zij nooit studeren. Ze maken de weekenden lang en het midden van de week kort. Hun uitgaan is menigvuldig, hun thuis-zijn

Wij herinneren U dringend aan het verzoek, door ons gedaan in het vorige nr van „OPBOUW”, tot het opgeven van namen en adressen waaraan proefexx. van ons blad kunnen worden gezonden.

U zult het met ons eens zijn, dat het noodzakelijk is in onze gezinnen een goed gereformeerd blad te krijgen, dat ook voor onze opgroeiende jeugd tot een steun is in de geestelijke worsteling van onze tijd.

Laten wij allen wakker zijn, het gaat om de werkelijke opbouw van de gemeente Gods. Wij rekenen ook op u w medewerking, waarde lezer!

schaars. Ze ontbreken op geen conferentie en hun ontgaat geen receptie. Dat is een slechte voorbereiding voor het ambt van dienaar des Woords. Ik zeg niet, dat een mens niets afleren kan — Gode zij dank, dat kan wel — maar als regel is het wel zo: jong gewend, oud gekend. Oefent u er in trouw in uw werk te zijn. Dat wil de HERE u leren als gij Hem kent in al uw wegen.

Dan zou ik nog dit willen zeggen: weest ootmoedig en wacht u voor hoogmoed. Ik las voor kort, dat dominees tot een hoogmoedig soort van mensen behoorden. Ik weet niet of dit waar is, maar gevaar om hoogmoedig te worden lopen zij wel. Dat gevaar is er al vroeg. Stel daar is een kind, dat „vliegend leren” kan. Dat merkt de jongen zelf natuurlijk wel. En het wordt zo nu en dan ook wel gezegd. Hij wordt eens over de kuif gestreken en de rapporten liegen er ook niet om. Als hij uit een gezin komt, waar studeren uitzondering is, dan wordt het gevaar nog groter. Men gaat van hem spreken als „onze student”! Kijk es an en let maar eens op: Hij zal het nog ver brengen! Als hij dominee wordt worden de gevaren nog groter. Op de preekstoel wordt hij nooit tegengesproken. Hoe jong hij ook is, hij is en blijft voorzitter van de kerkeraad. Er zou nog wel meer te noemen zijn, maar ik heb het nu niet over dominees doch over studenten. Past op voor hoogmoed en oefent u in ootmoedigheid. Waar zult gij eigenlijk trots op zijn. Op uw gaven? Die hebt gij alleen maar ontvangen. Op uw „talent”? Dat is ook gegeven goed. Weet ge veel? Laat ik u zeggen, dat het niets betekent vergeleken bij al wat er te weten is. En vooral: Wat zijt gij voor de HERE? Een zondaar, die alles van Gods genade moet hebben. Gij zijt geen zier beter dan wie ter wereld ook. Als de hoogmoed de kop op steekt, geeft hem dan maar „een dreun op z'n dakpan” zoals de zeeman zegt. Verbeeldt u maar niks. Heel veel mensen, die geen gelegenheid kregen tot studeren, zouden het net zo goed of beter gedaan hebben dan gij, die de gelegenheid wél hebt ontvangen. En bovendien: veel wetenschap is nog geen wijsheid en veel talent is nog geen zegen. Van een beroemde dominee werd eens gezegd: „Als hij op de kansel stond dacht men: Hij moest er nooit weer af komen. Maar als hij er af was dan dacht men: Hij moest er nooit weer op komen”.

Daarmee zeg ik niet, dat gij niet moogt weten wat gij waard zijt. Dat weet ieder mens wel ongeveer. Maar als gij bedenkt, dat gij alles hebt ontvangen dan zult gij bewaard blijven voor hoogmoed. Maar dan zult gij ook bewaard blijven voor een gevoel van minderwaardigheid. Geen mens hoeft zich er voor te schamen, dat hij wat minder kan dan een ander. Als hij maar doet wat hij kan. Ik heb mensen met veel gaven zien mislukken, omdat zij hun gaven niet goed gebruikten. En mensen met weinig gaven heb ik zien slagen. Omdat zij de gaven die God hun gaf trouw gebruikten.

Dan nog dit: Dat gij voor de verkondiging van het Evangelie moet kunnen spreken is geen nieuws voor u. Over de oefening in het spreken heb ik het al eens gehad. Dat rhetorica op de kansel uit de boze is, is wel duidelijk. Het spreken moet de verkondiging van het Evangelie dienen en het niet verdrukken. Maar een dominee moet niet alleen kunnen spreken, doch hij moet ook kunnen zwijgen. Dat acht ik zelfs een zeer belangrijke eigenschap. Er zijn al heel wat dominees in narigheid gekomen, doordat zij niet konden zwijgen. Een goede herder hoort heel wat en weet heel wat, vooral van narigheden en zonden en

ellenden. Wat hem onder vier ogen verteld is moet het ene oor ingaan en het andere weer uit. Maar er zijn herders, die niet best kunnen zwijgen. De verleiding is soms ook wel groot om te laten horen, dat men dit of dat wel weet. Niet alleen kerkeraden zijn soms zo lek als een rieten mandje. Het komt mij voor, dat gij u niet alleen in het spreken moet oefenen, maar ook in het kunnen zwijgen. Weet wat ge zeggen moet en moogt en weet wat ge zwijgen moet. Oefent u in het beheersen van uw tong. Zij is volgens Jakobus een „onberekenbaar kwaad”.

Er zou nog veel meer te noemen zijn. Bijv. de oefening in oprechtheid. Daaraan ontbreekt het in de kerkelijke wereld nogal eens. Er worden soms zware woorden gebezigd, die de toets van de kritiek niet kunnen doorstaan. Niemand hoeft altijd alles te zégen wat hij méént. Maar hij moet wel ménen wat hij zégt. Dat is niet zo eenvoudig als het lijkt. Men kan ook in de kerk aan allerlei oneerlijkheid wennen. Er wordt niet alleen op kerkhoven „gelogen”, maar ook wel bij andere plechtige gelegenheden, tot zelfs in de gebeden toe. Vooral bij het overwegen van aannemen van of bedanken voor een beroep, of bij een jubileum komt de oprechtheid licht in het gedrang. Wie gaat daarin vrij uit? Hij, die de HERE vreesd en de HERE kent in alle wegen en waakt en bidt, opdat hij niet in verzoeking valt, zal het minst struikelen.

Ik zal eindigen. Ik kan mij indenken, dat de vraag bij u opkomt: Wie is dan hiertoe bewaam? Het is ook goed, dat die vraag bij u opkomt. Het is goed, dat gij niet te licht denkt over het ambt, waartoe gij u voorbereidt. Het is om voor te beven. En toch, ook om zeer naar te verlangen. Want er is geen mooier werk dan boodschapper te zijn van het blijde, ruime, koninklijke Evangelie van de vergeving der zonden en het eeuwige leven in Christus Jezus. Er is geen heerlijker taak dan uitdeler te mogen zijn van de menigerlei genade Gods. Rijk zult gij er niet van worden. Zou het daarvan komen, dat uit de kring der rijken zich weinigen melden voor het „wondere ambt”? Gemakkelijk zult gij het ook niet hebben, als gij u waarlijk aan uw taak wijdt en niet de mensen, maar de HERE wilt behagen. En toch, ja, gij zult er wel rijk bij worden. Rijk in God. En toch, ja, het is ook weer gemakkelijk. Want de last van Christus is licht en Zijn juk zacht. Als onze verwachting maar is van Hem, wiens genade almachtig is en wiens zachtmoedigheid onbegrijpelijk groot is.

H. J. Jager.

1) Toespraak, gehouden bij de opening der lessen op vrijdag 30 sept. Gelezen werd I Petrus 4 : 7—19. Gezongen werd: Ps. 141 : 1, 2 — Ps. 84 : 3, 4.

PERSSCHOUW

Prof. M. Noordzij

In het Nieuw Kamper Dagblad vonden we het volgende interessante artikel over Prof. Maarten Noordzij :

Een geleerd theoloog, die 32 jaren lang in een gemeenteraad zitting heeft, — een gereformeerd professor, die in de bres springt voor de financiële belangen van de Ned. Hervormde Kerk — zo'n man is een unicum, zeker in een stad als Kampen, maar vermoedelijk eveneens in ons vaderland! Zo'n figuur was Maarten Noordzij, die van 1875 tot 1912 aan de Theologische Hogeschool te Kampen hier ter stede het hoogleraarschap bekleedde. Hij was bepaald geen man, van wie er twaalf in een dozijn gaan. Integendeel, door zijn uitgebreide belangstellingsfeer, zijn onmiskenbaar romantische geest, kortom door heel zijn originele persoonlijkheid was hij een boeiende figuur, zodat het ook 45 jaar na zijn dood nog zeker aantrekkelijk is zich in zijn leven en werken te verdiepen.

Romantische geest en brede belangstelling

Maarten Noordzij, geboren de 19de oktober 1840 te Rotterdam, is afkomstig uit een geslacht van vissers en zeelieden. Zijn vader was schipper in dienst van de marine, een diep-religieus man, aanvankelijk Hervormd, maar nadat hij zich in 1851 te Vlissingen gevestigd had, reeds spoedig ouderling van de afgescheiden kerk, de „Gereformeerde gemeente onder het kruis”.

Maarten ontropde zich als een pientere knaap. Reeds jong trad hij in dienst bij de rijksmarine-werf, waar hij opviel door zijn aanleg en ijver; zijn superieuren hadden hoge verwachtingen van hem. Voor zijn geestelijke ontwikkeling was het contact met ds W. H. Gispén, die in 1859 te Vlissingen kwam van beslissende betekenis. Door

diens invloed vlamde de begeerte om dominee te worden, die lange tijd gesluimerd had, weer op. Het gevolg was dat hij een veelbelovende loopbaan als scheepsbouwkundige afbrak om zich in 1862 in Kampen als student te laten inschrijven.

Expert in opgravingen

Noordzij studeerde vlot en in 1867 bevestigde zijn schoonvader, professor Helenius de Cock hem in zijn eerste gemeente, St. Annaparochie. Vervolgens was hij als predikant werkzaam in Heerenveen en Schiedam. In 1875 kwam zijn benoeming tot hoogleraar, aanvankelijk zowel in de Oudtestamentische vakken als in de Nieuwtestamentische vakken; later voornamelijk in het Oude Testament. Geen geringe opgave! Het kwam Noordzij nu zeer te stude, dat hij zich reeds als dominee met kracht op de studie der Oosterse talen had toegelegd. Nu kon hij op deze basis voortbouwen!

Voor al in de eerste periode van zijn professoraat studeerde Noordzij buitengewoon hard, vaak tot diep in de nacht. Zijn belangstelling ging met name uit naar de opgravingen, die in deze tijd eerst systematisch ter hand genomen werden. De toonaangevende Oudtestamentische geleerden, meestal aanhangers van de kritische school, stonden toen zeer sceptisch en argwanend tegenover de recente archeologische vondsten. Maar Noordzij toonde in scherpzinnige studies aan, dat de gegevens, die door de opgravingen aan het licht werden gebracht, de kritische denkbeelden op vele punten logenstrafden en de betrouwbaarheid van het Oude Testament bevestigden.

Geestdriftig politicus

Noordzij was echter geen studeerkamergeleerde, die zich van het brede mensenleven niets aantrekt. Integendeel, hij had een grote belangstelling. Als student verdiepte hij zich in politieke vraagstukken, en als hoogleraar heeft hij zich met geestdrift in de politieke arena geworpen. Talloze redevoeringen hield hij op allerlei plaatsen in het land.

Bovendien was hij lid van de Provinciale Staten van Overijssel. Zelfs werd hij — in 1891 — in de Tweede Kamer gekozen, maar het volgende jaar bedankte hij weer op aandrang van de curatoren, die vreesden, dat zijn eigenlijke werk in het gedrang zou komen.

Incident in raad

In Kampen genoot Noordzij grote populariteit. Hij was een sociaal-voelend mens, die opkwam voor de belangen van de „derde stand”. Hij ijverde voor Patrimonium, en was voorzitter (na 1906 erevoorzitter) van de vereniging voor christelijk onderwijs alhier. Maar de grootste plaatselijke bekendheid verwierf hij zich als raadslid. 32 jaren lang heeft hij onafgebroken die functie vervuld.

Tenminste...., als we één incident niet meetellen. Wij doelen op wat er gebeurde in het laatst van 1890. Toen de raad niet tot afschaffing der gemeentebelasting wilde overgaan, was voor Noordzij de maat vol. „Hij vroeg” — zo schreef de Kamper Courant van 10 februari 1915, in een herdenkingsartikel van Noordzij's dood — „aanteekening er van dat hij zich met dat besluit niet kon vereenigen, en zeide de raadsvergadering (21 Nov. 1890) te zullen verlaten. Wat hij verder doen zou, wist hij nog niet, maar mocht hij in die omgeving niet wederkeren, dan vroeg hij verschoning als hij ooit iemand bij het bespreken van zaken onaangenaam was geweest. Gods beste zegen vergezelle u! was zijn wensch — en hij ging”.

Geen oogkleppen

De Kamper Courant vertelt verder dat hij wel in de raad terugkeerde, maar kort daarop, op aandringen van de benoemingscommissie, weer bedankte met de bedoeling een nieuwe verkiezing uit te lokken, en daardoor het gevoelen van de meerderheid te doen uitkomen! Noordzij bleek in hoge gunst te staan bij de kiezers (toenmaals nog een betrekkelijk kleine categorie!). Met 517 van de 567 stemmen werd hij herkozen.

Noordzij was met hart en ziel gereformeerd, maar hij had bepaald geen oogkleppen voor en leefde dan ook intens mee met wat er zich in andere kerken afspeelde. Toen hij nog in Kampen studeerde zette ook de gereformeerde Noordzij zich in voor de actie, waardoor de Ned. Herv. Gemeente een kiescollege kreeg en waardoor de leiding aan 't orthodoxe element toeviel. Mede op zijn aansporing werd de rechtzinnige dr Gerth van Wijk in Kampen beroepen.

Later, toen hij professor en raadslid was, wendde hij zijn invloed aan, opdat van gemeentewege de predikantstractementen werden uitbetaald, waarop de Hervormde gemeente recht had. Prof. dr H. Bouwman schrijft in zijn interessant en breedvoerig artikel over Noordzij in de FQI-almanak van 1911: „Toen in 1889 de gemeenteraad besloot de tractementen niet meer uit te keeren werd op zijn raad door de Herv. Gemeente een proces aangegaan met het gemeentebestuur, welk proces voor de rechtbank te Zwolle werd verloren, maar voor het hof te Arnhem, en den Hoogen Raad, mede tengevolge van de historische onderzoekingen van prof. Noordzij — werd gewonnen. Eere aan den verdiger van recht en waarheid”.

In 1912 verkreeg de veelzijdige Noordzij

eervol emeritaat. Zijn krachten waren toen reeds sterk verminderd. 9 februari 1915 overleed hij, de theoloog-politicus, die tevens een verwoerd voorstander der homoeopathie en verdienstelijk dilettant-medicus was!

Kampen heeft veel aan Maarten Noordzij te danken. Dat een straat naar hem werd genoemd, is in feite slechts een povere hulde. De nagedachtenis van Noordzij verdient grootser eerbetoon!

In Prof. Noordzij vindt men enkele echt „Afgescheiden” trekken verenigd.

De Afgescheidenen waren beslist en trouw ten aanzien van de gereformeerde confessie en de kerk waartoe ze behoorden. Maar koesterden tegelijk, en juist daarom, warme belangstelling voor wat er buiten hun kring aan christelijk en kerkelijk leven openbaar werd. Ze stuwden dat waar en zoveel hun dat maar mogelijk was.

Ze waren b.v. sterk voor een eigen school, voor een gereformeerde school. Maar tegelijk leefden ze hartelijk mee met het andere christelijke onderwijs, dat in ons land gegeven werd. We moeten eigen scholen hebben, zei Brummelkamp, maar het mag ons niet onverschillig zijn hoe de rest van ons volk en speciaal het christelijk volksdeel onderwezen wordt. En daarom steunde hij ook het christelijk nationale onderwijs en deed hij zijn uiterste best om dat zo christelijk mogelijk te doen zijn!

En zo zien we Noordzij er zijn best voor doen, dat in de Hervormde Kerk van Kampen weer de gereformeerde prediking zou worden gehoord. Hij behoorde niet tot die lieden die de Hervormde Kerk maar 't liefst in de handen van het modernisme zouden zien vallen. En die met leedvermaak constateren en demonstrenen hoe slecht het daarin wel was. En evenzo strijdt hij voor wat naar de geldende wetten en regelingen het recht der Hervormde Kerk is.

Merkwaardig is voorts dat Noordzij zo lang gemeenteraadslid is geweest in het toen zo keihard liberale Kampen. Er moet heel wat gebeuren als een stoer gereformeerd man door liberale medeburgers tot raadslid wordt gekozen. En dan zo dat hij ongeveer 90% van de stemmen op zich verenigt! Maar het kan. Ik ken een plaats, door en door liberaal, waar in vroeger jaren toch altijd een van de meest vooraanstaande gereformeerde broeders tot raadslid en zelfs tot wethouder werd gekozen! Maar hij was ook een toonbeeld van trouw, eerlijkheid, solidariteit. Hij was ook in alles echt gereformeerd.

Het is schoon als echt gereformeerde mensen, juist omdat ze echt-gereformeerd zijn in hun wandel, zo geacht worden door hen „die buiten zijn”. Daardoor wordt Gods Naam verheerlijkt. En gaat iets van het woord Gods in vervulling: In die dagen zullen tien mannen en enige israëlietische man aangrijpen en zeggen: wij willen met u gaan, want wij zien dat de Here met u is.

Een afscheid

Zoals men weet heeft Ds van Dijk van Groningen afscheid genomen van zijn gemeente. In een gemeentesamenkomst sprak hij een afscheidswoord. In „Kerknieuws” vonden we het volgende verslag.

„Het dringt nog niet tot mij door dat er nu achter mijn werk als Dienaar des Woords een punt wordt gezet”, begon ds van Dijk zijn afscheidswoord. Hij had een gewone samenkomst gewild, omdat hij er behoefte aan had zijn gebrek te belijden. Bij het overdenken van alles had hij zichzelf gezien in zijn ambtelijke naaktheid. Door alles heen klonk het: Geef rekenschap en hij noemde dit zijn pastorale biecht.

Met grote blijdschap had hij in Knijpe het ambt aanvaard. Als jongen wilde hij al graag dominee worden. Als twaalfjarige had hij al „gepreekt” over „Mij hebt gij geen kalmoes voor geld gekocht” (Jes. 43 : 24), bij het lezen aan tafel opgevangen. God verdiepte die begeerte en als student had hij een vurig verlangen het Evangelie te mogen verkondigen. Er leefde toen ook vrees hoelang hij het zou kunnen volhouden. Nu liggen daar 47 jaar, waarin de dagen te tellen zijn, waarop ziekte hem zijn werk verhinderde. En nimmer kwam ooit de gedachte op: ik wou dat ik iets anders was geworden. Wat is het toch een mooi en rijk werk, aldus ds van Dijk.

Hij gewaagde dankbaar van al de hartelijkheid in zijn drie gemeenten: Knijpe, Uithuizen en Groningen. Het dominee zijn was hem steeds een vreugde geweest en hij dankte God in de vrijmaking ook iets te zijn geweest voor de kerken in het algemeen. Ontroerd stond hij stil bij „de donkere dagen” in Groningen in zijn persoonlijk leven en bij de rijke zegen die hem en zijn vrouw temidden van kinderen en kleinkinderen beschoren is. „God heeft alles welgemaakt, maar ik?”

Hij bekende, dat hij in zijn huisbezoek te weinig regelmaat had. Het ware wellicht beter geweest, dat hij meer van de tijd, die werd besteed aan spreken en perswerk, aan het werk in de gemeente had gegeven. Hij zag het als fout, dat hij op de catechisatie niet wat strenger was geweest en in het begin teveel kleine theologes

had willen fokken instee van vrome christenen te vormen. In zijn preken was hij wel eens te eenzijdig geweest, doch hij had het de gemeente zo duidelijk op het hart willen binden, dat alleen in het rusten in Gods beloften de zekerheid ligt. Het spreken was de laatste jaren inzonderheid wel eens wat moeilijk geweest. Immers na de vrijmaking tekende zich af, dat hoewel allen daarin uit overtuiging meegingen, niet ieder daarin hetzelfde had gezocht. Zij, die gegrepen waren door de doorgaande reformatie waren overtuigd dat dit niet anders kon dan in de weg van het hebben van eigen organisaties en scholen. Ik ben ook van die overtuiging, aldus ds van Dijk. Maar er waren anderen, die met die eersten verschilden over de weg. Moest het eigen inzicht van de predikant de gemeente in de prediking worden opgelegd? Ik heb dat met het oog op de sleutelbediening nimmer durven doen. Mocht ik dat, die anderen in de schuld stellen voor God? De enige weg voor mij was de eis des Woords aan de gemeente voor te houden en daarbij aan de gemeente over te laten de weg te vinden. Een Dienaar des Woords mocht in deze omstandigheden niet verder gaan. Dat was maar niet uit vrees om herrie te voorkomen en het had niets te maken met „een wat te vroege ouderdom”. Steeds echter had hij het volle Woord verkondigd. Men had hem wat de kerk-regering betreft, wel eens beticht de paus te willen spelen, maar hij had er steeds voor geijverd dat de kerk als kerk het rechte spoor hield.

Hij was zich bewust dat de gemeente hem veel had te vergeven en toen vier zusters hem een bandrecorder kwamen brengen als geschenk van de wijk, met bloemen en fruit had hij gezegd: De weinige haren die ik nog heb raak ik deze dagen nog kwijt door de vurige kolen die de gemeente op mijn hoofd hoopt. Ik had in alles meer moeten denken aan Christus. Diep in de schuld voor Hem durf ik Hem niet in de ogen te zien. Maar toch heb ik steeds Zijn volk lief gehad. En als de Heiland dan toch, als ik met al Zijn dienaren voor de troon sta en wel weg zou willen kruipen, de kroon der rechtvaardigheid toereikt omdat Zijn trouw alle ontrouw bedekt, dan zal ik die met een schreeuw van blijdschap aanvaarden, een schreeuw die over zal gaan in het loflied met heel Gods volk, zei de bewogen pastor.

Hopen dat de gemeente zich onder zijn opvolger, ds J. Verkade, die in het bijzonder was verwelkomd en waarschijnlijk op 30 oktober bevestigd zal worden om op 31 oktober intrede te doen, zou uitbreiden, bond hij haar op het hart vast te houden aan het Woord, aan de vrijmaking en geen eenheid te zoeken ooit waarbij de waarheid wordt geofferd.

Houdt elkaar vast in de liefde en laat de gemeente zo in haar goede werken een magneet zijn voor de wereld. Als ons straks de koningskroon en het priesterkleed wachten uit des Heilands hand moge dan niemand onzer, besloot hij, ontbreken, als we samen het nieuwe Jeruzalem zullen binnengaan om eeuwig te zingen van Gods recht en Gods lof.

Op zijn eigen verzoek werden nog enkele verzen gezongen ook van Ps. 35 nadat Ds van Dijk was voorgegaan in dankgebed. Bij het scheiden werd hem nog de zegenbede toegezongen. Na afloop van de samenkomst kwamen de gasten nog bijeen in een besloten samenkomst in de consistorie, waar zij gelegenheid hadden ds en mevrouw van Dijk de hand te drukken.

Dit woord van Ds van Dijk is niet in de laatste plaats belangrijk om wat hij daarin zei over de „grenzen der prediking”.

C. V.

Aan allen die belangstelling hebben voor de WIJSBEGEERTE DER WETSIDEE

Twee jaar geleden namen jongere leden van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte het initiatief om bij het 25-jarig bestaan van deze Vereniging in december 1960, een **feestbundel** aan te bieden aan de hoogleraren Vollenhoven en Dooyeweerd en aan de hoogleraren van de Stichting Calvinistische Leerstoelen Zuidema, Mekkes, Popma en Van Riessen.

Thans wordt een intekening opengesteld voor het **felicitatieregister** dat in deze feestbundel zal worden opgenomen. Deze intekening staat open voor ieder, lid of geen lid, jong of oud. De sluitingsdatum is 1 november 1960.

De inhoud omvat:

1. een redactioneel aanbiedingsartikel,
2. drie gastartikelen van dr G. E. Lange-meijer, advocaat-generaal bij de Hoge Raad en hoogleraar te Leiden, dr J. J. Louet Feisser van de Universiteit te Utrecht en dr M. Fr. Marlet S.J., hoogleraar aan het Berchmanianum te Nijmegen,
3. essays over de hoogleraren Vollenhoven, Dooyeweerd, Zuidema, Mekkes, Popma en

- Van Riessen; met foto en volledige bibliografie,
 4. een tiental wetenschappelijke bijdragen van jongeren,
 5. een felicitatielijst.
- Totaal ongeveer 280 bladzijden.
Verzorgd door J. H. Kok N.V. te Kampen.

De **redactie** bestaat uit drs W. K. van Dijk, voorzitter, dr J. Stellingwerff, secretaris en de leden drs Th. de Boer, dr J. D. Dengerink, drs C. Groen, A. Leeuwis, J. W. Mojet, drs G. Puchinger en ds B. J. F. Schoep.

Men tekent in door f 30,— te storten op giro 549777 van J. Stellingwerff te Eindhoven vóór 17 november met opgave van naam en adres. Men ontvangt dan een gebonden exemplaar franco thuis, terwijl naam en woonplaats in het felicitatieregister worden opgenomen.

J. Stellingwerff.

DEPUTATEN-FINANCIËEL VAN DE THEOLOGISCHE HOGESCHOOL.

Bestuur van de „Stichting Opleiding”

Na sedert de Vrijmaking op eminente wijze zijn gaven in dienst te hebben gesteld van de Theologische Hogeschool als penningmeester van de „Stichting Opleiding” (later eveneens als deputaat-financiëel), heeft de Heer C. Lettinga te Amersfoort per 23 mei j.l. deze functies neergelegd.

In hun vergadering van 27 september j.l. werd door Deputaten-Financiëel als opvolger van de heer Lettinga aangewezen de heer A. Haitsma te Harlingen, die door de Generale Synode Bunschoten-Spakenburg werd benoemd als één der secundi (Acta art. 106—7).

De heer Haitsma heeft het verzoek om als deputaat (bestuurslid van de „Stichting Opleiding”) op te treden intussen aanvaard.

Namens deputaten-financiëel,
Bestuur „Stichting Opleiding”

J. D. Oosterom,

Groningen, september 1960. secretaris.

VAN HIER EN GINDS

Duitse christenen over kerk en overheid

De Heidelbergse Conferentie, een werkgemeenschap binnen de Duitse Evangelische kerk, heeft een uitspraak gedaan in de omstrede kwestie kerk en overheid. „De Heilige Schrift leert ons in alle mensen, die in de staat en in de politieke gemeenschappen werkzaam zijn, werktuigen Gods te zien. De christenen in de Duitse Democratische Republiek kunnen hun regering evenmin de erkenning als overheid ontzeggen als de christenen in de Bondsrepubliek hun regering”, aldus de verklaring, die in strijd is met de door de Oostduitse overheid sterk aangevochten uitspraak van de voorzitter van de Evangelische kerk in Duitsland, de Berlijnse bisschop dr Otto Debilius. Naar de werkgemeenschap meedeelt, hebben al 34 evangelische geestelijken in de Bondsrepubliek haar verklaring onderschreven.

Kerken helpen Chili

De noodkreet uit het door aardbevingen verwoeste Chili heeft, zoals overal in de wereld, ook de Nederlandse kerken tot grote hulpvaardigheid aangespoord. Tot nu toe is op giro 5261 van de Stichting Oecumenische Hulp aan Kerken en Vluchtelingen te Utrecht in totaal een bedrag van f 73.659.— voor Chili binnengekomen. Hiervan kwam f 37.000.— van de „Wilde Ganzen”, de radioactie van het IKOR en f 20.000.— van de sectie voor internationale hulpverlening van de Ned. Herv. Kerk.

Daarnaast hebben ook de Gereformeerde Kerken eind juli een oproep tot hun gemeentelieden gericht om een bijdrage voor Chili. Het algemeen diaconaal bureau der Geref. Kerken te Utrecht heeft reeds een bedrag van f 10.000.— ontvangen. De rest van het bedrag is van particuliere zijde binnengekomen.

Tengevolge van twee hevige aardbevingen op 21 en 22 mei j.l. en een daaropvolgende vloedgolf kwamen in de bijzonder zwaar getroffen zuidelijke Chileense provincies plm. 1500 mensen om het leven. Een miljoen mensen werd dakloos. De totale schade door deze ramp ontstaat, bedraagt plm. 400 miljoen dollar.

Aftreden van Dr Visser 't Hoofd?

Het gerucht dat de Nederlander dr W. A. Visser 't Hooft, secretaris-generaal van de Wereldraad van Kerken zal aftreden wordt in oecumenische kring „niet onwaarschijnlijk” genoemd.

Dr Visser 't Hoofd is 60 jaar. Er is zelfs sprake van dat hij dadelijk na de assemblee van Nieuw

Delhi, volgend jaar dus, zal aftreden. Het moet niet uitgesloten worden geacht dat hij door een niet-Europeaan zal worden opgevolgd.

Gereformeerde Gemeenten

In het jaarboek van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en Noord-Amerika wordt gezegd dat het aantal gemeenten steeg van 138 tot 140, maar het aantal predikanten daalde van 20 tot 19. Het aantal vacante gemeenten steeg van 118 op 121. Het zielental klom van 61.226 op 62.037. De situatie is, wat het aantal predikanten in verhouding tot het aantal gemeenten betreft, het ongunstigst in het zuiden.

Op de 34 gemeenten zijn er daar maar 3 predikanten. De meeste vacaturen worden gevonden in het westen, waartoe ook de grote steden behoren. De theologische school te Rotterdam telt slechts zeven studenten.

In Noord-Amerika hebben de Geref. Gemeenten 21 gemeenten en 6 predikanten en 6444 leden.

KERKNIEUWS

Beroepen te Rijnsburg, O. Mooiweer te Zalk en Veecaten.

Aangenomen naar Berkel, P. Lok van IJmuiden.

Ds van Kalkeren zal vanwege de gezondheids-toestand van zijn vrouw met vervroegd verlof in December uit Soemba naar Nederland vertrekken.

Ds van Gulp van Albany (W. Australië) hoopt met zijn gezin begin 1961 in Nederland te komen om daar een verlof van drie à vier maanden door te brengen.

Kerkbouw. In Berghem is de eerste steen gelegd van een nieuw kerkgebouw.

Theologische Hogeschool. Tot Deputaat-financiëel van de Theol. Hogeschool werd benoemd de heer A. Haitsma van Harlingen. De Heer Haitsma volgt op de Heer C. Lettinga, die vanaf de vrijmaking als penningmeester de financiële belangen van de Theologische Hogeschool op eminente wijze verzorgde.

Theologische Hogeschool. Bij de opening van de cursus 1960/1961 werd door de Pro-Rector Prof. Dr H. J. Jager meegedeeld dat 7 studenten zich voor het eerst hadden laten inschrijven en dat 8 studenten zich voor het eerst hadden aangemeld voor de doctorale studie.

De totale opbrengst van de collectes (met inbegrip van een gift groot f 2.000.— en een gift groot f 1.000.— voor de Theologische Hogeschool) welke gehouden zijn op de Theologische Hogeschool-dag bedroeg f 12.034.50.

Adressen. Scriba van de kerk van Rotterdam-Charlois is thans Joh. E. Hutten, Stellendamstr. 57, Rotterdam-23, telef. 174346.

P. AALBERSBERG

en

APOLONIA STEENBERGEN

geven u kennis van hun voornemen in het huwelijk te treden. Huwelijksvoltrekking op dinsdag 18 oktober a.s. om 1.30 uur n.m. in het gemeentehuis te Zeist.

Kerkelijke inzegening om 2.15 uur n.m. in het kerkje aan de Jac. van Lenneplan nr 1a, door de weleerwaarde heer ds H. J. van der Kwast, geref. pred. te Haarlemmermeer-oostzijde.

Park Arenberg 77, De Bilt oktober 1960
Tussen de Dennen 9, Zeist

Gelegenheid tot gelukwensen op de trouwdag van 4.00 tot 5.15 uur n.m. in hotel 'Figi' te Zeist.

Toekomstig adres:

Karel Doormanlaan 199, Utrecht.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404-2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. j. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.